

СЦЕНАРІЙ МАРАФОНІВ НАПИСАННЯ ПРОЕКТІВ В РАМКАХ ГРОМАДСЬКОГО БЮДЖЕТУ

м. Лодзь, Республіка Польща

Переклад здійснено у рамках Проекту «Громадський бюджет на сході України – інтеграція заради розвитку», який реалізується Фондацією польсько-української співпраці ПАУСІ у рамках Ініціативи «Підтримка територіальних громад України у зв'язку зі збільшенням кількості внутрішньо переміщених осіб», що виконується Німецьким товариством міжнародного співробітництва GIZ за дорученням уряду Німеччини.

Виконавець:

Опис і цілі

Освітньо-інформаційна кампанія, що відбувається вже четвертий рік поспіль в рамках запровадження ГБ, передбачає проведення ряду заходів і дій консультативного характеру, які повинні допомогти мешканцям і мешканкам міста Лодзь підготувати і подати якомога повні і детальні проектні заявки. В рамках кампанії було відкрито консультативний пункт з можливістю надання виїзних консультацій, заплановано проведення Марафонів написання проектів – по одному в кожному мікрорайоні міста і один, присвячений проектам загальноміського характеру.

Метою Марафону написання проектів в рамках ГБ є, з одного боку, створення для мешканців і мешканок дружньої, комфортної атмосфери, яка сприятиме підготовці проектних заявок, а з іншого боку - надання необхідної для цього інформації та знань. Основною ідеєю, яка супроводжує Марафони є перенесення акценту з формули консультацій з громадськістю та інформаційної зустрічі на події чи заходи культурного характеру – товариські зустрічі, пов'язані зі спільною роботою над ідеями і пропозиціями, спрямованими на підвищення якості міського простору, або пропозиціями культурного, суспільного чи іншого характеру.

Марафони написання проектів в рамках ГБ розбиті на шість складових частин (залежно від місцевих потреб), завдяки яким можна, по-перше, ознайомитися з процедурою і змінами, запровадженими в даному році реалізації бюджету, по-друге, отримати інформацію стосовно ціноутворення і потенційних проектів в окремих відділах міської ради міста Лодзь, по-третє, спокійно написати проектну заявку, користуючись допомогою фасилітаторів з Асоціації «Торографіе», по-четверте, випити каву і отримати відповіді на питання, пов'язані з наступними етапами ГБ, зокрема, з рекламою і просуванням власного проекту, а також з реалізацією проектів наступного року. В рамках Марафонів буде створено також «командні пункти» - місце, де можна отримати інформацію стосовно вже готових проектних заявок, побачити карту з позначеними на ній місцями реалізації майбутніх проектів, а також місце з окремою дитячою зоною, де діти можуть грати в настільні ігри чи розробляти власні проекти під наглядом аніматора з громадської організації.

Отже, Марафони написання проектів мають бути товариською і культурною подією, яка буде об'єднувати і згуртовувати мешканців і мешканок в роботі над проектами в рамках ГБ.

Цілі:

- презентація положень і принципів ГБ в даному році з урахуванням запроваджених змін;
- презентація нового бланку проектної заявки і надання інструкції з його заповнення;
- відповіді на питання присутніх мешканців і мешканок міста Лодзь;
- передача інформації стосовно можливостей отримання допомоги під час роботи над підготовкою проектної заявки в рамках ГБ (консультації, які надаються працівниками міської ради та Асоціацією «Topografie», контактні дані працівників окремих відділів чи управлінь/департаментів, інформаційні матеріали в друкованому та електронному вигляді, Марафони написання проектів);
- залучення присутніх мешканців і мешканок до обговорення ідей і пропозицій, які варто втілити в життя завдяки ГБ;
- підготовка з мешканцями і мешканками проектних пропозицій;
- збір пропозицій від мешканців і мешканок, які полегшують в подальшому проведення освітньо-інформаційної кампанії.

Загальні примітки для модераторів

- **Роль модератора** – в ході марафонів модератор виконує, насамперед, організаційну і консультативну функції. З огляду на поділ простору на різного типу інформаційні пункти і робочі місця, модератори повинні скеровувати зацікавлених осіб так, щоб в першу чергу вони ознайомилися зі всією інформацією, необхідною для написання проекту, а після цього могли написати проектну пропозицію і поговорити про чергові етапи, чи довідатись більше на тему вже поданих проектних пропозицій. Кожний з модераторів повинен мати елементарне уявлення (базові знання) про процедуру ГБ, а також володіти інформацією стосовно подачі проектних пропозицій – у разі виникнення питань

щодо аналізу і перевірки бланків, мешканців і мешканок необхідно скеровувати до представників міської ради міста Лодзь, які також будуть присутні на заході;

- **Сценарій являє собою набір правил** – з огляду на умови (приміщення), які іноді складно передбачити, а також непередбачувану кількість учасників зустрічі, модератори повинні бути готові до можливих змін сценарію і його адаптації до умов, що склалися. Як згадувалося раніше, основна мета Марафонів полягає у створенні для мешканців і мешканок оптимальних умов для підготовки ними проектних пропозицій – сценарій містить лише потенційні рішення, використання яких залежить вже виключно від модератора;
- **Інформуємо – не оцінюємо.** Як і у випадку консультаційних послуг, роль представників Асоціації «Topografie» полягає в представленні діючих положень ГБ та наданні допомоги при розробці проектних пропозицій. Фактичну відповідність даного проекту вимогам і рекомендаціям попередньо визначатимуть представники міської ради міста Лодзь, присутні під час Марафонів, а в подальшому, на наступних етапах – працівники окремих відділів/управлінь/департаментів міської ради та члени Спеціальної комісії з питань ГБ.
- **Допомагаємо – не беремо на себе виконання.** Завдання модераторів полягає в наданні допомоги усім особам, зацікавленим в підготовці власної проектної пропозиції, а не в написанні проектів за них – якщо мешканці і мешканки приходять з ідеями у вигляді рекомендацій, необхідно попросити їх викласти свою ідею на бланку проектної пропозиції, а модератори лише їм це зробити. Формула Марафонів містить також освітній/навчальний аспект – написання проектів особисто автором має на меті показати простоту процедури ГБ і сприяти активності мешканців не лише цього року, але й в наступні роки запровадження бюджету.

Можливі суперечки і складнощі в процесі зустрічей:

В процесі мобільних консультаційних послуг модератори можуть почути критичні відгуки про ГБ або ж рекомендації щодо потенційних змін в його функціонуванні. Всі зауваження, які мають характер відгуків чи рекомендацій, повинні бути занотовані у

ході зустрічі. Нижче наведено декілька категорій можливих проблем і відповідей, які можна надати мешканцям і мешканкам:

Занадто далекоглядні зміни в процедурі ГБ

- ГБ не належить до постійних, незмінних інструментів. Він вимагає постійної адаптації до суспільної реальності, а також до можливостей окремого міста. Кожний наступний рік реалізації бюджету розкриває слабкі сторони процесу, які негативно впливають на його оцінку, сприйняття та ефективність дії. Основні положення і принципи ГБ обов'язково перевіряються після кожного року його запровадження. Ця перевірка здійснюється як мешканцями міста, в рамках консультацій з громадськістю, так і працівниками державної адміністрації, Програмної ради у складі представників від мешканців (зокрема, авторів проектних пропозицій), громадських організацій, міської ради та рад мікрорайонів. Рішення про внесення змін, які стосуються процедури ГБ і подаються Програмною радою, приймає міський голова.
- Запроваджений цього року новий розподіл суми у розмірі 40 млн. PLN був рекомендований ще минулого року. Заміна рівня мікрорайонів на рівень житлових масивів була спричинена необхідністю підвищення рівня участі в бюджеті невеликих житлових масивів, які з огляду на невелику кількість мешканців не мали можливості активно брати участь в голосуванні.
- Розмір сум, виділених окремим житловим масивам, є результатом ділення базової суми (30 млн. PLN) на розмір постійної суми для кожного допоміжного підрозділу у розмірі 200.000 PLN і суми, яка є прямо пропорційна кількості мешканців і мешканок мікрорайону. Суми були округлені до 10.000 PLN. Запровадження системи розбиття сум в рамках ГБ може дещо обмежувати обсяг окремих проектних пропозицій, однак, необхідно пам'ятати, що ці зміни мають довгостроковий характер, і, враховуючи обіцянки збільшувати суму ГБ протягом наступних років (до максимальної суми 100 млн. PLN), такий підхід дозволить нівелювати ефекти згадуваного вище розбиття сум на більш дрібні;
- Інші зміни в ГБ стосуються спрощення бланку проектної пропозиції та способу голосування.
- Як вже згадувалося раніше, всім змінам в процедурі ГБ передуюче перевірка його

попередніх років/етапів реалізації. Мешканці і мешканки міста можуть також долучитися до процесу внесення змін шляхом участі в консультаціях з громадськістю, які присвячені цій тематиці і відбуваються після закінчення повного циклу процесу.

- Представники Бюро з питань суспільної партиципації та Програмної ради з питань ГБ розуміють, що внесення змін до процедури бюджету завжди викликатиме суперечки і завжди буде складно зробити процедуру такою, що дозволить задовольнити абсолютно всі вимоги зацікавлених сторін бюджету.

Нереалізовані проекти в рамках ГБ: :

- У разі виникнення питання стосовно проектів-переможців з попередніх років ГБ, які досі не було реалізовано, необхідно, насамперед, підкреслити, що це лише поодинокі випадки, «винятки з правил» - більшість проектів було реалізовано згідно з планом, протягом одного бюджетного року.
- Нереалізована частина проектів не є результатом «злої волі» міської ради міста Лодзь. Проблеми можуть бути спричинені:
  - затягуванням процедури вибору підрядників, як у випадку проекту «Міський велосипед» чи проекту «Скейт-парк біля Ляска Відзевського». В ситуації з цими проектами було застосовано процедуру т.зв. «постійної дії» або їх перевели до категорії багаторічних проектів.
  - відсутністю повної інформації стосовно попередніх зобов'язань міської ради міста Лодзь в процесі перевірки проектів Спеціальною комісією з питань ГБ, як у випадку з проектом «Сади Карського» на Поліссі. В ситуації з цим проектом представники Спеціальної комісії з питань ГБ, а також міський голова вибачилися за ситуацію, що склалася і вжили заходів, щоб в подальшому подібних проблем не виникало. Окрім того, представники міської ради міста Лодзь представили альтернативне рішення для даного проекту, яке дозволяло досягти компромісу між його основними положеннями, ідеєю та можливостями реалізації органом місцевої влади.
- Описані вище ситуації в рамках ГБ трапляються не лише в місті Лодзь – це не результат «злої волі» з боку чиновників, а лише наслідок, спричинений масштабами процесу в цілому і процедури, яку опановують як мешканці і

мешканки, так і представники міської ради міста Лодзь.

Нестача заходів промоційного та освітнього характеру, присвячених тематиці ГБ

- Враховуючи попередній досвід, пов'язаний з кампанією ГБ, в процесі зустрічей можуть з'являтися критичні зауваження стосовно кількості інформації на тему інформаційної кампанії, яка буде проводитися в місті. У разі виникнення такого типу зауважень модератор повинен/повинна повідомити, що інформаційна кампанія, за проведення якої відповідає Асоціація «Topografie», не передбачає промоційних/реklamних заходів – будь-які зауваження чи коментарі стосовно кількості або якості рекламних матеріалів будуть занотовані і передані відповідним представникам міської ради міста Лодзь.
- На недостатній масштаб кампанії, її обсяг можна вказати у вигляді відгуку чи рекомендації під час консультацій з громадськістю, які відбуваються після завершення повного циклу ГБ
- При цьому слід зазначити, що, незалежно від оцінки промоційної/реklamної кампанії ГБ, дана ініціатива з року в рік приваблює декілька десятків тисяч мешканців і мешканок міста Лодзь – з огляду на це можна стверджувати, що ГБ добре помітний в місті і вже відомий його мешканцям.

Матеріал для модераторів

Кожний модератор повинен ознайомитися з інформацією стосовно цього річного запровадження ГБ, яка розміщена на сайті www.uml.lodz.pl/budzet_obywatelski/2017. Окрім того, для тих, хто вестиме підготовчі зустрічі, будуть проведені тренінги для модераторів, під час яких, з одного боку, буде відбуватися перевірка рівня знань учасників тренінгу, а з іншого боку, їхня «реакція» на найважливіші питання. В процесі тренінгу також буде розглядатися питання проведення зустрічі з урахуванням специфіки групи зацікавлених осіб, для яких саме й проводиться така зустріч – особливу увагу організатори хочуть присвятити житловим масивам, школам (учням і вчителям) та приватним суб'єктам. Профілі груп зацікавлених осіб, які

обговорюватимуться, в значній мірі залежать від підготовленого в робочому порядку списку зустрічей.

Додаткові матеріали для модераторів:

- Розпорядження № 2914/VII/16 Міського голови міста Лодзь про проведення консультацій з громадськістю з питання ГБ на 2017 рік від 19 лютого 2016 року;
- інформаційна листівка
- мультимедійна презентація
- оцінка (грошова розцінка), надана окремими відділами /управліннями/департаментами міської ради міста Лодзь

Загальний план зустрічі (6 годин)

- реєстрація
- інформаційний пункт Асоціації «Topografie»
- інформаційний пункт міської ради міста Лодзь
- зона/простір для написання і підготовки проектних пропозицій
- «командний пункт»
- зона відпочинку

Всі складові елементи повинні бути доступними для мешканців і мешканок протягом всього часу тривання Марафону.

Підготовка приміщень

На Марафон необхідно прийти завчасно, щоб підготувати відповідні пункти і зони. Конкретна схема розміщення залежить від місцевих умов – необхідно завжди пам'ятати, щоб вона повинна становити собою логічний ланцюг – інформація-підготовка проектних пропозицій-зона відпочинку. Специфіка кожного складового елементу буде описана нижче.

- Окремі пункти/зони повинні бути, по мірі можливості, віддалені один від одного – напр., розмова за одним столом не повинна перешкоджати розмові за сусіднім столом.
- Кожний пункт/зона має бути відповідно позначені – мешканці і мешканці

повинні чітко бачити, де вони можуть отримати інформацію стосовно процедури, а де можна знайти розцінки на виконання конкретних завдань і т.д.

- Зона відпочинку (яка може охоплювати також кавовий бар, місце для проведення розмов на тему проектів і їхнього просування, а також зону для наймолодших) повинна бути дещо віддалена від інших пунктів і зони, де здійснюється написання завдань – слід подбати про те, щоб ніщо не заважало особам, яка займатимуться підготовкою проектних пропозицій.

Детальний план зустрічі

Реєстрація

Необхідно:

- невеликий стіл
- ручки
- списки реєстрації учасників (примітка, внесення контактних даних не є обов'язковим для мешканців і мешканок)
- інформаційні матеріали

Оформлення пункту

Реєстрація може відбуватися в окремому приміщенні або в одній з частин інформаційного пункту – все залежить від місцевих і просторових можливостей. Пункт реєстрації повинен знаходитись якомога ближче до входу до місця проведення Марафону написання проектів і обслуговуватися одним з представників Асоціації «Topografie».

Інформаційні пункти Асоціації «Topografie»

Необхідно:

- стіл, крісла
- проектор, комп'ютер, доступ до Інтернету
- фліпчарт, малярна стрічка
- інформаційні матеріали, зокрема, листівки, грошові розцінки, надані окремими відділами/управліннями/департаментами

- бланки проектних пропозицій

Інформаційний пункт Асоціації «Торографіе» є відповідником інформаційних зустрічей, що відбувалися в попередні роки запровадження бюджету. Мета його роботи полягає в передачі мешканцям і мешканцям повного пакету інформації, необхідної для підготовки проектних пропозицій в рамках ГБ. В інформаційному пункті мешканці і мешканки можуть:

- поговорити про ідеї власних проектних пропозицій;
- отримати вичерпну відповідь на питання стосовно процедури цього річного ГБ;
- отримати пояснення стосовно бланку проектної пропозиції;
- проконсультуватися і довідатися, чи потенційна проектна пропозиція може бути реалізована в рамках ГБ, як з точки зору положень і принципів, так і з точки зору вартості і суми коштів, виділених на реалізацію проектів на рівні міста і житлових масивів;
- отримати інформаційні матеріали і бланки проектних пропозицій в друкованому вигляді;
- отримати інформацію про безпосередньо Марафони написання проектів – розміщення «інформаційних точок» (місць, де можна буде отримати інформацію) та їх основних завдань і повноважень
- ознайомитися з відповідями на найбільш популярні питання

Модератори, задіяні в роботі інформаційних пунктів, матимуть комп'ютери з доступом до Інтернету і проектор – роз'яснення положень і принципів відбуватиметься на основі попередньо підготовленої мультимедійної презентації, матеріалів, присвячених ГБ та карти з попередньо позначеними на ній формами власності територій. В розпорядженні модераторів буде також фліпчарт, на якому, в робочому порядку, будуть записуватися питання мешканців і відповіді на них. Якщо модератори не зможуть відповісти на питання, задані мешканцями чи мешканками, необхідно скерувати його до інформаційного пункту міської ради міста Лодзь.

У випадку великої кількості учасників, модератори мають можливість проведення інформаційної зустрічі безпосередньо в пункті (або в попередньо підготовленому для

цього приміщенні). Зустріч повинна відбуватися аналогічно зустрічам, які проходили в рамках попередніх інформаційних кампаній – після ознайомлення з досвідом і рівнем обізнаності мешканців і мешканок, модератор, використовуючи мультимедійну презентацію, представляє положення і принципи ГБ з урахуванням змін, які було внесено в цьогорічний процес ГБ. Обсяг презентації може бути частково змінений модератором і адаптований до рівня знань мешканців і мешканок. Після закінчення презентації модератор може відповісти на питання або, спільно з присутніми в залі, заповнити, в якості прикладу, бланк проектної заявки.

Як вже згадувалося раніше, ідея пункту передбачає передачу інформації. На практиці це означає, насамперед, діалог з мешканцями і мешканками – трансформацію ідеї в конкретний проект, який можна буде реалізувати протягом року, який відповідає положенням діючого законодавства і фактично потрібний даній спільноті, а також вартість якого не перевищує виділеної суми.

Оформлення пункту

На трасі Марафону пункт повинен бути другим місцем, куди потрапляють мешканці і мешканки. Необхідно, щоб там був один або два столи, а також інформаційні і навчальні матеріали. Також повинен бути встановлений екран, на якому буде висвітлюватися карта з позначеними формами власності територій, або ж мультимедійна презентація, присвячена основним правилам і принципам цьогорічного процесу ГБ. Залежно від кількості осіб, які беруть участь в Марафоні, роботу пункту повинні забезпечувати, щонайменше, два представники Асоціації «Торografie».

Інформаційний пункт міської ради міста Лодзь

Необхідно:

- зручні столи і крісла
- роздруковані бланки проектних заявок
- інформаційні матеріали
- роздруковані розцінки, надані окремими відділами/управліннями/департаментами міської ради міста Лодзь

Вважається, що основним складовим елементом Марафонів написання проектів повинен бути ДІАЛОГ. Мешканці і мешканки, які придуть в інформаційний пункт, матимуть можливість:

- ознайомитися з досвідом держслужбовців в тематиці ГБ
- отримати поради відносно власних проектів чи ідей – можливого обсягу реалізації, потенційно додаткових оцінок (розцінок)
- перевірити проекти на відповідність формально-правовим вимогам
- взяти участь в розмовах стосовно інших потенційних ідей/пропозицій, які можуть бути подані мешканцями та мешканками.

Оформлення пункту

В інформаційному пункті міської ради міста Лодзь повинна бути створена і панувати неформальна, дружня атмосфера, яка сприятиме розмовам. Залежно від місцевих умов і можливостей, пункт повинен мати невеликі столи і зручні крісла, розташовані на невеликій відстані від кавового бару чи зони відпочинку.

Зона для написання проектних пропозицій

Необхідно:

- 5-10 столів і крісел, які дозволять в зручних умовах написати проектну пропозицію
- ручки, бланки проектних пропозицій
- тиха, найкраще відокремлена зона

Написання проектних пропозицій є третім етапом Марафону – мешканці, які вже мають повний пакет інформації стосовно процедури, а також відповіді та інформацію, яка стосується їхньої ідеї, повинні мати можливість індивідуально (самостійно) попрацювати над проектною пропозицією (дуже добре, якщо це буде в окремому приміщенні). У разі виникнення сумнівів чи питань, в їхньому розпорядженні буде один з модераторів з Асоціації «Топографіе».

Оформлення пункту:

Зона, призначена для написання проектних пропозицій, повинна бути зоною, де можна буде зосередитись і попрацювати в тихій і комфортній атмосфері. В ідеальному варіанті, для цих цілей найкраще виділити окреме приміщення. Щоб створити відчуття приватності і сприяти ефективності роботи, необхідно, щоб місця для сидіння і столи не стояли близько один до одного. В ситуації, якщо одночасно до пункту звертатиметься велика кількість людей, мешканці і мешканки для написання своїх проектів можуть використовувати інший простір/приміщення, зокрема, зону відпочинку або «територію» інших інформаційних пунктів.

«Командний пункт»

Необхідно:

- карта міста Лодзь і житлових масивів, які входять до складу кожного з мікрорайонів
- стіл, крісла
- фломастери, клейкий папір для нотаток, канцелярські кнопки
- проектор, комп'ютер
- рекламні гаджети

«Командний пункт» є останнім етапом Марафону. Після написання проектних пропозицій, мешканці і мешканки зможуть подати їх в «командний пункт», а також отримати інформацію щодо правильності заповнення заявки з формальної точки зору. Початково, кожна подана проектна пропозиція з коротким описом буде позначена на карті, а потім учасників Марафону повідомлять про поданий проект за допомогою звукового сигналу, на екрані (інтерактивній дошці) також буде висвітлена інформація про кількість поданих проектних пропозицій.

Після подачі проектної заявки, кожний з авторів отримає від організаторів гаджет, пов'язаний з ГБ, а також запрошення на спільну розмову, присвячену ГБ, яка відбуватиметься в зоні відпочинку.

Оформлення пункту

«Командний пункт» повинен бути добре видимим всіма учасниками Марафону

написання проектів – найкращим рішенням є розміщення його посередині приміщення, якщо, звичайно, існує така можливість. Окрім стола, за яким сидітимуть представники Бюро з питань партиципації, які будуть перевіряти проектні заявки на предмет правильності їх заповнення, в пункті повинні бути також карти всіх житлових масивів, які входять до складу кожного з мікрорайонів. На картах мешканці позначатимуть подані ними проекти, а також їх короткий опис.

З огляду на свій характер, «командний пункт» може взяти на себе частину завдань і обов'язків пункту реєстрації та інформаційного пункту – якщо умови приміщення не дозволяють організувати кожний з них окремо, всі три пункти можуть бути об'єднані.

Зона відпочинку

Необхідно:

- столи, крісла
- кавовий бар
- фліпчарти
- настільні ігри, різнокольорові олівці, фломастери

Зона відпочинку повинна бути місцем відпочинку після Марафону. Це повинна бути зона, де:

- автори проектних пропозицій зможуть порозмовляти один з одним стосовно завдань і пропозицій
- мешканці і мешканки зможуть ознайомитися з досвідом інших з попередніх років запровадження бюджету
- всі присутні зможуть випити каву чи чай
- наймолодші учасники матимуть можливість приємно і цікаво проводити час, грати в настільні ігри, писати власні проекти під пильним оком аніматорів з Асоціації «Topografie».

Оформлення пункту

З огляду на свій характер, зона відпочинку повинна бути віддалена від інших зон, пунктів, зокрема зони, де відбуватиметься безпосередня підготовка/написання проектних заявок.